

Praktik i læreruddannelse '13 - evaluering og anbefalinger

Indholdsfortegnelse

Kapitel 1 – indledning	3
Baggrund	3
Struktur	3
Kilder og bias	4
Opbygning	4
Kapitel 2 – Praktikkens rammer	5
Aftaleteksten	5
Bekendtgørelse og KL-aftalen	5
Lokalt niveau – partnerskabsaftaler, uddannelsesplaner og studieordninger	7
Opgaveomfang og ansvarsfordeling	8
Evaluering og kvalitetssikring	8
Økonomi	9
Kvalitetskrav til praktikken	9
Uddannelsesplaner	9
Oplevelser fra virkeligheden	10
Delkonklusion	11
Kapitel 3 – Praktikeksamen	12
Aftaleteksten	12
Bekendtgørelsen	12
Lokalt niveau	12
Økonomi	13
Placering af intern/ekstern afprøvning	13
Oplevelser fra virkeligheden	14
Delkonklusion	14
Kapitel 4 – Anden evaluering	15
Praktiklærere	15
Aftaleteksten	15
Samarbejdsaftalen	15
Partnerskabsaftalerne	16
Oplevelser fra virkeligheden	17
Godkendelse af praktikskoler	17
Aftaleteksten	17
Bekendtgørelsen og KL-aftalen	17
Partnerskabsaftaler	17
Indhold i kvalitetskrav	18
Mål og indhold i praktikken	19
Aftaleteksten	19
Bekendtgørelsen	19
Partnerskabsaftalerne	19
Oplevelser fra virkeligheden	20
Delkonklusion	20
Kapitel 5 – Konklusion	21
Kapitel 6 – anbefalinger	22
Uddannelsesministeriet	22
Folketinget	22
KL	23
Byråd og forvaltninger	23
Dekaner og uddannelsesdirektører	24
Uddannelsesledere og praktikledere	24
Skoleledere	25
Danmarks Lærerforening	25

Kapitel 1 – Indledning

Denne interne rapport er udarbejdet af en arbejdsgruppe under Lærerstuderendes Landskreds' bestyrelse. Rapporten er blevet udarbejdet fra maj-oktober '14 med baggrund i den nye læreruddannelse (med start august '13). Målet har været at lave en undersøgelse og evaluering af praktikken set fra lærerstuderendes syn.

Baggrund

Med reformen af læreruddannelsen i '13 kom ikke blot en reform af fagene og strukturen på læreruddannelsen, men især praktikken blev markant forandret. Praksiskoblingen er blevet til mere end blot praktikken. Nu er der således to former for tilknytning til praksis på læreruddannelsen; det selvstændige fag 'praktik', og 'praksistilknytning', som også kaldes skoletilknytning, anden praksisvirksomhed eller lignende. Fælles for betegnelsen af denne sidste kategori er, at det er mødet med praksis uden for faget praktik, altså mødet med praksis i enten undervisningsfag eller pædagogiske fag.

Denne rapport og evaluering forholder sig kun til selve faget praktik og de tre moduler heri.

En væsentlig ændring er blandt andet ændringen fra Centrale Kundskabsfærdigheder som mål til nu at være Kompetencemål. Der er ligeledes indført eksamen efter alle tre praktikperioder.

En anden væsentlig ting har været kommunernes ansvar. Tidligere har kommuner og skoleledere haft meget lidt ansvar for praktikken, men nu er de blevet inddraget og ansvarliggjort for praktikken. En helt ny rolle som vi blandt andet gerne vil undersøge, hvordan de udfylder.

Praktikken er det mest væsentlige fag i læreruddannelsen og beskrives blandt andet flere steder som rygraden i uddannelsen. Netop derfor har vi, i Lærerstuderendes Landskreds, set det som yderst vigtigt, at vi får undersøgt sammenhængen mellem de politiske visioner, den faktuelle udførelse og den virkelighed det skaber for aktørerne.

Struktur

Rapporten er en intern rapport, det vil sige, at den er lavet af repræsentanter fra Lærerstuderendes Landskreds, som selv har indhentet empiri og analyser. Det har dog stadig været målet at gøre rapporten interessant og relevant for andre parter end kun aktive i organisationen. Derfor har vi valgt en opbygning og struktur, så alle interesserede kan følge udviklingen indenfor de væsentlige områder af praktikken.

Målet med strukturen er, at vi skal undersøge, hvad de politiske intentioner har været, og hvilke love og regler det har medført. Det har vi sammenholdt med de lokale udmøntninger af lovene igennem diverse aftaler og notater, som påvirker praktikken. Slutteligt har vi set på de studerende og lærernes oplevelser/evalueringer af praktikken. På baggrund af denne faste kronologi vil vi komme med vores politiske anbefalinger til at skabe en bedre sammenhæng imellem intentioner, regler og virkelighed, samtidig med at resultaterne også kan bruges til at samarbejde med forskellige parter om fælles mål mod at forbedre læreruddannelsen.

Sagt med andre ord

- Hvad vil man?
- Hvordan opleves og udføres det?
- Hvordan kommer vi tættere på intentionen og på eventuelle fælles mål?

På baggrund af ovenstående vil rapportens afsnit behandle følgende fire trin

- Folketinget – den politiske vision
 - Vi ser på aftaleteksten mellem regeringen, Venstre, Konservative og Dansk Folkeparti
- Ministeriet – love og regler
 - Hvad står der i bekendtgørelsen om den nye læreruddannelse
 - Ministeriet og KL indgik en aftale om afskaffelse af praktikcirkulæret og lavede 'aftale om samarbejde mellem professionshøjskoler og KL'. – hvad betyder det for praktikken?
- Kommuner, professionshøjskoler og folkeskoler – hvordan laver de lokale aftaler?
 - Vi har indhentet partnerskabsaftaler og studieordninger fra alle professionshøjskoler. Nogle steder har vi kun skaffet skabeloner, men de fleste steder skaffede vi for hver kommune. Vi har cirka samlet 20 partnerskabsaftaler
 - Ligeledes har vi indhentet uddannelsesplaner fra skoler og læreruddannelser. Igen har det nogle steder kun været muligt at skaffe skabeloner, men vi har cirka samlet 50 uddannelsesplaner
- Studerende og lærere - oplevelser fra virkeligheden
 - Vi har været på besøg på praktikskoler og lavet interviews med praktikanterne fra første årgang. Derudover har vi modtaget flere henvendelser fra medlemmer, som beskriver udfordringer i praktikken, ligesom vi har inddraget vores aktive studerende i lokale klubber og den nationale bestyrelse og disse erfaringer. Enkelte professionshøjskoler har lavet evalueringer med praktikanterne og har sendt enten resumeer eller hele undersøgelser til os. Disse ligger til grund for vores beskrivelser i dette afsnit. Derudover har vi løbende haft møder med repræsentanter fra Danmarks Lærerforening, Prakticlærerforeningen og Praktiklederforeningen og fået deres reaktioner og kommentarer fra hverdagen.

Kilder og bias

Da rapporten er skrevet i løbet af '14 vil datamaterialet kun forholde sig til første generation af både partnerskabsaftaler, uddannelsesplaner, og kulturer på skolerne. Vi er bevidste om, at alle parter er i fuld gang med at videreudvikle og forbedre kvaliteten og derfor kan der være forskelle mellem de nye aftaler, som eksisterer når rapporten udkommer og de, som ligger til grund for rapporten. Derfor henviser vi heller ikke til konkrete partnerskabsaftaler eller uddannelsesplaner – i enkelte tilfælde refererer vi dog til skabeloner. Flere data er, som skrevet, fremkommet igennem møder og interviews. Da rapporten ikke skal fremstå, som en absolut videnskabelig sandhed, men som et sagligt fundament til udvikling, har gruppen valgt ikke at bringe mødereferater eller transskriberinger med i rapporten. Lærerstuderendes Landskreds ligger inde med alle materialer, men vi har vurderet, at kilderne ikke har været nødvendige i forhold til rapportens formål.

Arbejdsgruppen består både af lærerstuderende fra den nye og den gamle læreruddannelse, således at det har været muligt at se, hvad der er nyt i uddannelsen, men også for at kunne skabe en distance fra personlige oplevelser til et mere objektive niveau. Sekretariatet hos Lærerstuderendes Landskreds har desuden læst rapporten igennem for at sikre en neutral tilgang til datamaterialet. Dog kan det ikke undgås, at passager i rapporten har subjektive vurderinger og forståelser, som er baseret på arbejdet som lærerstuderende eller studiepolitisk aktiv.

Opbygning

Vi har delt rapporten ind i tre store kapitler. Indledningsvis ser vi på selve rammerne for praktikken, dernæst på den nye praktikeksamen og slutteligt har vi evalueret på flere konkrete problematikker, som vi er stødt på undervejs i vores arbejde. Hvert kapitel afsluttes med en delkonklusion og i kapitel 5 samler vi alle delkonklusionerne i en samlet konklusion.

Da målet med rapporten er at skabe grundlag for udvikling og styrke samarbejdet om praktikken har vi valgt at slutte rapporten af med vores anbefalinger til de forskellige parter, som har indflydelse på praktikken. Anbefalingerne bygger på undersøgelsens konklusioner, og forhåbentlig kan vi dermed både skabe et videns- og politisk grundlag for udviklingen af læreruddannelsens praktik.

Kapitel 2 - Rammer for praktikken

I dette kapitel ser vi nærmere på rammerne for praktikken. Med afskaffelsen af praktikcirkulæret og indførelsen af de nye partnerskabsaftaler og uddannelsesplaner er rammerne for praktikken blev ændret markant, gennem rapportens faste struktur ser vi på formen, formuleringer og konsekvenserne for den de nye rammer.

Aftaleteksten

Partierne bag læreruddannelsesreform '13 er enige om, at en bedre praktik betyder mødepligt i praktikken, en bedømmelse af praktikkerne med karakterer og at professionshøjskolerne skal have retten til at lave kvalitetskrav, som skolerne skal kunne honorere for at blive praktikskole.

De øvrige krav handler om mere praksiskobling i resten af uddannelsen - eksempelvis i professionsbachelorprojektet og 'mere folkeskole ind i læreruddannelsen'. Det kan gøres ved at bruge praktiklærere som eksterne undervisere. Selve partnerskabsaftalerne står endda blot som et forslag og mulighed for professionshøjskolerne.

Fra aftaleteksten

- *"Der indføres karakter ved bedømmelse af praktikken, og der stilles krav om større praksisforankring af professionsbachelorprojektet"*
- *"Der skal være mødepligt til aktiviteter, der involverer eksterne parter, for eksempel praktikken"*
- *"Endelig skal professionshøjskolerne kunne stille kvalitetskrav til praktikskolerne i form af konkrete kvalitetskriterier som forudsætning for at kunne indgå i et praktiksamarbejde med en læreruddannelse"*
- *"Samtidig opfordres professionshøjskolerne til at indgå partnerskaber med kommuner og folkeskoler med henblik på øget brug af praktikere som eksterne undervisere, udvikling af traineeordninger, fælles udviklingsprojekter med videre"*
- *"Samlet set forventer forligspartierne, at professionshøjskolerne med det nye styringskoncept vil sikre, at der sker en reel forhøjelse af barren for at blive lærer i folkeskolen"*
- *"Der synes i forhold til den praksisbaserede del af vidensgrundlaget at være et betydeligt potentiale for 'mere folkeskole i læreruddannelsen' gennem et øget samspil mellem professionshøjskoleundervisere og grundskolerne. Ikke blot samarbejde om de studerendes praktikforløb, men også samarbejder om for eksempel fagdidaktisk og pædagogisk udvikling og øvrige aspekter af samspillet mellem læreruddannelse og skoleudvikling"*

Bekendtgørelse og KL-aftalen

I bekendtgørelsen ser vi de første ændringer, men de væsentlige rammer sker dog i forlængelse af aftalen mellem KL og Uddannelsesministeriet, som kommer umiddelbart samme tid med L409 (arbejdstidsloven) og folkeskolereformen. KL-aftalen afskaffer praktikcirkulæret og sætter nogle mere decentrale retninger for praktikkens rammer.

Selve bekendtgørelsen beskriver ikke rammerne meget, men har dog nogle markante ændringer i forhold til aftaleteksten. Det beskrives her meget tydeligt, at professionshøjskolerne skal nedsætte kvalitetskrav til skolerne, som de skal kunne overholde. Derudover skal skolerne lave en uddannelsesplan, som også skal godkendes af professionshøjskolen.

Fra bekendtgørelsen

- *"§ 12. Praktikken består af moduler på 5-15 ECTS-point og tilrettelægges således, at der sker en uddannelsesmæssig progression i overensstemmelse med kompetencemålene på niveau I, II og III"*
- *"§ 13. Professionshøjskolen godkender de praktikskoler, der indgår i praktiksamarbejdet, på grundlag af kvalitetskrav, som professionshøjskolen har udarbejdet"*
- *"Stk. 2. Praktikskolen udarbejder en uddannelsesplan for praktikken i overensstemmelse med kompetencebeskrivelsen for den pågældende praktikperiode. Professionshøjskolen skal godkende uddannelsesplanen"*

Ydermere har bekendtgørelsen en anden væsentlig ændring. Der indføres prøver/eksamen efter hver praktikperiode - i modsætning til aftaletekstens beskrivelse om at indføre karakterer. Dette behandler vi i kapitel 3.

Hele bekendtgørelsen har altså fokus på, at professionshøjskolerne skal have ansvaret for at lave og sikre den gode og høje kvalitet, mens partnerskabsaftalerne mere ses som en mulighed for at lave praksiskobling uden for selve praktikperioderne.

Dette ændres dog markant og tydeligt i KL-aftalen, som professionshøjskolerne ikke var med til at lave. I denne aftale fratages de selv mulighederne for at styre kvalitet og indhold i praktikkerne.

Formålet med KL-aftalen er nemlig at gøre praktikken mere fleksibel, og hermed færre faste rammer generelt. Nu gøres praktikken til det primære, mens 'anden praksisvirksomhed' (praksiskobling udover praktikken) bliver det sekundære i partnerskabsaftalerne.

Fra KL-aftalen

- *"Partnerskabsaftalen omhandler som udgangspunkt samarbejde om faget praktik, der udgør 30 ECTS-point (svarende til et ½ studieårsværk) i læreruddannelsen. Partnerskabsaftalen kan derudover indeholde aftaler om anden praktikvirksomhed"*
- *"Samarbejdet skal medvirke til en styrkelse af læreruddannelsen ved at skabe rammer for, at folkeskolens virke og praksis gøres til genstand for de studerendes læring i læreruddannelsen gennem en tilknytning til praksis i undervisningsfagene og gennem en styrket praktik"*
- *"I henhold til § 13 BEK nr. 231 af 8. marts 2013 godkender professionshøjskolen de praktikskoler, der indgår i praktiksamarbejdet. Det sker på grundlag af kvalitetskrav, som professionshøjskolen udarbejder i dialog med de kommuner, der indgår i praktiksamarbejdet. Kvalitetskravene udarbejdes i overensstemmelse med kompetencemålene for praktikken samt inden for den økonomiske ramme for professionshøjskolerne godtgørelse af praktikskolernes samlede udgifter til praktikvirksomhed"*

Kvalitetskravene skal nu laves sammen med kommunerne, så professionshøjskolerne kan være nødsaget til at sænke kravene, såfremt kommunen ikke vil være med. Særligt fordi det indskrives, at kvalitetskravene direkte har en sammenhæng med økonomien til praktikken – kommunerne får hermed retten til at sænke kravene til deres egne skoler, hvis ikke de mener, de har råd til det.

Partnerskabsaftalerne bliver ændret til mere 'principielle drøftelser' og 'overordnede visioner', men dog skrives det videre meget præcis, hvad der alligevel skal være af indhold: opgaveomfang, ansvarsfordeling og evaluering og kvalitetssikring.

Fra KL-aftalen:

- *"Partnerskabsaftalen skal desuden fastsætte opgaveomfang, ansvarsfordeling samt rammer for evaluering og kvalitetssikring af praktikken"*
- *"Samarbejdet udmøntes i en partnerskabsaftale om praktik på baggrund af principielle drøftelser mellem lederne i kommunen og på professionshøjskolen bliver der i partnerskabsaftalen formuleret overordnede visioner og rammer for samarbejdet, som derefter kan konkretiseres i specifikke aftaler om praktik mellem den enkelte professionshøjskole og den enkelte praktikskole"*

Generelt kan det siges, at denne aftale går fra, at professionshøjskolen har ansvaret for praktikken og kvaliteten, og samarbejde direkte med de enkelte skoler, til at kommunen er hovedansvarlig og bliver den styrende del af praktikken, hvor professionshøjskolerne og skolerne bliver samarbejdspartnere hertil.

Formelt set foregår det sådan i dag, at det øverste ledelsesniveau på professionshøjskolen laver et udkast til en partnerskabsaftale. Herefter forhandles med kommunale ledere i de respektive samarbejdskommuner. Ofte ligner partnerskabsaftalerne mellem den enkelte professionshøjskole og alle samarbejdskommunerne derfor meget hinanden. Flere steder udvikles partnerskabsaftalerne på møder med repræsentanter fra alle kommunerne og professionshøjskolens ledelse.

Dernæst laver professionshøjskolens ledelse en skabelon til en uddannelsesplan. Den videregives til lederen (ofte praktiklederen) på hver læreruddannelse, som sender skabelonen til skolelederne på praktikskolerne, der hører til læreruddannelsen. Det er skolelederen – eller i nogle tilfælde en praktikkoordinator – som udfylder skabelonen og sender retur til ledelsen på læreruddannelsen.

Lokalt niveau – partnerskabsaftaler, uddannelsesplaner og studieordninger

Vi har rekvireret partnerskabsaftaler og uddannelsesplaner fra næsten alle professionshøjskoler i sommeren '14. Vi har læst disse igennem, sammenholdt dem på tværs og kigget på forholdet imellem partnerskabsaftaler og uddannelsesplaner. Ud fra ovenstående bekendtgørelse og KL-aftalens beskrivelser har vi udvalgt fem hovedpunkter, som vi vil fokusere på i dette kapitel:

- Opgaveomfang af praktikken
- Ansvarsfordeling
- Evaluering og kvalitetssikring
- Økonomi
- Kvalitetskrav til praktikken

Vi er klar over, at alle aftaler er første generation, og at de er under udvikling, men gennemgangen vil vise, hvor store forskelle der er, dels professionshøjskolerne imellem og dels mellem bekendtgørelsen og KL-aftalens intentioner og til udformningen af aftalerne.

Overordnet set indeholder partnerskabsaftalerne ikke nogen nye informationer, men er hovedsageligt gentagelser af bekendtgørelse og KL-aftalen. Herudover er der ofte en masse intentioner, men kun få deciderede krav eller forpligtelser for nogen af partnerne.

Selvom KL-aftalen beskriver, hvad der skal stå heri, er det meget forskelligt, hvor meget der bliver skrevet og generelt set, er der ikke meget, der sikrer kvalitet for de studerende. Stort set alle partnerskabsaftaler kan blive udmøntet på meget forskellige måder på skolerne, og praktikanterne er hverken sikret timetal, uddannede vejledere eller lignende. Partnerskabsaftalerne fokuserer meget på økonomi og forhold, som ikke har med selve praktikken at gøre, eksempelvis praksistilknytning. Generelt kan man sige, at partnerskabsaftalerne er blevet en mellemting mellem intentionerne i aftaletekst og bekendtgørelse, og intentionerne i KL-aftalen.

Heldigvis bliver uddannelsesplanerne mere fokuserede på praktikken, men det er vores oplevelse, at de ikke bliver taget seriøst og ikke bliver formidlet videre til de studerende. Dette ses tydeligt i evalueringerne fra studerende, som ikke kender til uddannelsesplanerne (se afsnit herom på næste side).

Den væsentligste konklusion på partnerskabsaftaler og uddannelsesplanerne må dog være, at ingen praktikanter kan føle sig sikre på noget i praktikken, udover at alle andre praktikanter nok har det på en helt anden måde end dem selv.

Det skal dog synliggøres, at det flere steder ser ud til, at professionshøjskolerne gerne vil sætte krav og lave kvalitetssikring, men at det i forhandlinger med kommuner og skoler ser ud til at forsvinde ud af fokus.

Opgaveomfang og ansvarsfordeling

Nogle partnerskabsaftaler beskriver i indledning og opgaveomfang, at rammerne for praktikken er beskrevet i bekendtgørelsen. Det er vores klare opfattelse af opgaveomfanget for en praktikant ikke er beskrevet i bekendtgørelsen, og heri ligger der et stort problem: ledelserne ser kun på ansvarsfordeling og opgaveomfang på ledelsesniveau – partnerne imellem – men ikke fra de studerendes syn.

Generelt beskriver alle indenfor opgaveomfang og ansvarsfordeling, at skolerne skal lave en uddannelsesplan, skal udvælge praktiklærere og en praktikkoordinator, og at sidstnævnte gerne skal have en praktiklæreruddannelse – kravet til dette varierer fra 'bør' til 'skal'.

Enkelte beskriver i aftalen, hvor meget tid de studerende skal bruge. Det varierer fra 37 til 40 timer. Professionshøjskole Lillebælt beskriver desuden 25 timers forberedelse og efterbehandling før og efter praktikken. Ingen nævner dog i partnerskabsaftalen noget om antallet af undervisningstimer, blot tilstedeværelse og 'studieaktivitet'. Her ligger en stor udfordring for de studerende, for som praktikant er man ikke blot i praktik som lærer. Man er også stadig studerende, og skal bruge tid og ressourcer på at lave portfolio, forberede eksamen og mange andre opgaver i forbindelse med studiet. Opgaver som ikke nødvendigvis kan udføres bedst på en skole, men som bør indgå i det samlede tidsforbrug. Når ledere blandt andet skriver 'fuld tilstedeværelse' tolkes det som om, at praktikanterne skal være 'lærere' hele tiden i praktikken og derfor skal udføre læreropgaver i 37-40 timer om ugen.

Professionshøjskolen Nordjylland er de eneste som meget specifikt nævner, hvilke aktiviteter de mener studerende kan og bør tage del i, imens de er i praktik. De beskriver også, at praktiklærere skal have kontakt med praktikanterne fra studieårets start.

Der er enormt stor forskel på indhold i de forskellige partnerskabsaftaler. Fra Professionshøjskole Sjælland, hvor man nærmest ingenting beskriver, til Professionshøjskole Nordjylland, som har mange krav og retningslinjer for praktikken opgaveomfang og indhold.

Evaluering og kvalitetssikring

Evalueringen og kvalitetssikringen er ligeledes beskrevet meget forskelligt.

Eksempelvis skriver Professionshøjskole Capital og Professionshøjskole Metropol: "*Evaluering af praktikken efter hver praktikperiode i samarbejde med kommunen/praktikskolen*", her sker evalueringen altså efter hver praktikperiode, og er beskrevet som professionshøjskolerens ansvar. Derudover har de klare rammer for, hvordan evalueringen og udviklingen skal ske. Professionshøjskole Nordjylland skriver at: "*Læreruddannelsen og kommunen/skolerne aftaler omfang, ansvarsfordeling og rammer for den fortsatte evaluering og kvalitetssikring af praktikken*". Her ligger altså ingen specifikke krav. Professionshøjskole Nordjylland har kun møde hvert andet år med alle parter. Dog har de også mindre evalueringer med de enkelte skoler årligt.

Både Professionshøjskole Lillebælt og Professionshøjskole Sjælland har kun evalueringen beskrevet meget sparsommeligt. De skriver, at der skal holdes årlige møder, og ellers ingen anden form for yderligere krav til evaluering og kvalitetssikring.

Generelt kan det siges, at ingen partnerskabsaftaler nævner de studerende i evaluering og kvalitetssikring (kun i den forstand at nogle nævner uddannelsesudvalgene, hvor lærerstuderende kan være repræsenteret).

Vi har modtaget nogle spørgeskemaer til de studerende med evalueringer på første årgang, så vi ved, at inddragelse af studerende sker, men ikke i hvilket omfang de bliver inddraget i den generelle udvikling. Synspunkterne herfra bliver inddraget i afsnittet om studerendes oplevelser, som fremgår senere i dette kapitel.

Økonomi

Generelt har alle professionshøjskolerne blot gengivet reglerne fra KL-aftalen og ikke lavet andre forhold. Dette betyder blandt andet, at alle pengene går til praktikken, men at der ikke sættes yderligere midler af til 'anden praksisvirksomhed' (praksiskobling udover praktikken). Såfremt parterne skal opfylde målene om 'mere folkeskole ind i læreruddannelsen', skal pengene til praksiskobling derfor enten tages fra praktikken, hvilket vil give færre midler til praktikken, eller finde alternativer til at lave den krævede praksiskobling i undervisningsfagene.

Kvalitetskrav til praktikken

Med kvalitetskrav kan professionshøjskolerne definere de krav de har til skoler for at sikre deres studerende en god praktik. Vi har prøvet at finde kvalitetskravene i partnerskabsaftalerne og desuden efterspurgt disse hos professionshøjskolerne. Professionshøjskole Sydjylland har indskrevet nogle krav/ønsker i skabelonen til partnerskabsaftale, men dette er dog krav, som de er villige til at forhandle med kommunerne om, hvorfor det mere bliver til egentlige ønsker end krav. Studerende kan derfor heller ikke forvente det samme af skoler fra to forskellige kommuner, selvom de studerende går på hold sammen på uddannelsen.

Mange professionshøjskoler nævner slet ikke kvalitetskrav eller lignende i deres partnerskabsaftale. Flere af dem har dog et selvstændigt dokument med kvalitetskrav. Det er dog uanset hvad svært at se, hvordan disse krav skrives ind i aftalerne og dermed deres værdi for samarbejdet. Der står intet om, hvornår de bliver lavet i processen, hvem der laver dem, hvem tjekker om de overholdes, eller hvem der overhovedet kender til dem?

I kapitel 4 ser vi nærmere på selve kvalitetskravene i forbindelse med godkendelse af praktikskoler.

Uddannelsesplaner

Generelt har uddannelsesplanerne klart det bedste perspektiv for praktikkens kvalitet og udvikling. Som tidligere skrevet, har alle professionshøjskolerne en skabelon til, hvordan uddannelsesplanerne kan laves. Ifølge vores indsamlede data bruger næsten alle skolerne disse skabeloner. Desværre ser vi skoler, som ikke udfylder skabelonerne, men blot har sendt dem retur og fået dem godkendt.

Overordnet set er der mange positive intentioner i uddannelsesplanerne. Nogle steder ligger man op til, at beskrive både hvad praktikanter og hvad praktiklærere skal gøre i forbindelse med de forskellige læringsmål. Enkelte skriver også aktiviteter og timetal ind i uddannelsesplanerne. For manges studerendes vedkommende er det altså muligt at få rammerne beskrevet gennem uddannelsesplanerne. Skolerne kan også sætte krav til både lærere, studerende og uddannelsesinstitutioner. Faktisk er det netop her, at vi i det samlede datamateriale har set flest nedsatte krav - krav, der kommer fra skoleledelsen.

Professionshøjskolerne imellem er der store forskelle på skabelonerne, og dermed også på de endelige planer. Flere af dem forholder sig mest og udelukkende til kompetencemålene og skolens generelle data, mens andre i højere grad bruger uddannelsesplanerne til at skabe baggrunden for et samarbejde med de tre parter i praktikken og beskrive studieprodukter i praktikken. Dette afhænger selvfølgelig også af partnerskabsaftalerne.

Et fællestræk for uddannelsesplanerne er, at det er læreruddannelsens opgave at formidle den nødvendige information til studerende – eksempelvis gennem uddannelsesplanerne.

Oplevelser fra virkeligheden

De studerende oplever enormt dårlig kommunikation og kender ofte slet ikke til hverken partnerskabsaftale eller uddannelsesplan. Professionshøjskole Metropols evaluering viser eksempelvis, at kun 33 % er bekendt med uddannelsesplanen og kun 11 % oplevede, at praktikskolen brugte den. Desværre kender de dermed heller ikke til indhold, omfang og krav. De kan ofte kun genfortælle det, de har hørt fra deres underviser om praktikken. Det samme gør sig gældende for praktiklærerne, der ofte ved endnu mindre end praktikanterne.

De eneste krav og forhold de studerende kender til er, hvis de skal have 'fuld tilstedeværelse' og målene for praktik(eksamen).

Når vi spørger de studerende ind til, hvilke rammer, de oplever, at der er, får vi følgende svar

- *"Praktikgrupperne har én fast praktiklærer tilknyttet"*
- *"Oftest er det praktiklæreren som vejleder, men der er ingen regler for, hvornår og hvor meget vejledning"*
- *"Nogen har én ugentlig vejledning - andre har løbende vejledning tilfældigt i nogle pauser mellem timerne"*
- *"De ved alle, at der er fuld tilstedeværelse og mødepligt"*
- *"Ingen praktiklærere eller praktikanter kender til studieaktivitetsmodellen i praktikken"*
- *"Flere steder er der praktikmøder, hvor alt det praktiske gennemgås"*
- *"Undervisningsfagene efterbehandler generelt ikke praktikken"*

Evalueringerne fra professionshøjskolerne viser nogenlunde de samme resultater

- *"Praktikledere og praktikkoordinatorer er de eneste, som kender rammer og regler og kommunikationen bliver meget skrøbelig – især for skoler og praktiklærere som ikke jævnt og løbende har praktikanter"*
- *"På grund af de mange nye fag og moduler på læreruddannelsen er der stor usikkerhed om, hvilke moduler og undervisere, som har hvilket ansvar for praktikken"*
- *"Praktikanterne har arbejdet meget med læringsmålene, men ikke rigtigt med noget andet"*
- *"Undervisningsfagene forbereder generelt slet ikke praktikken"*
- *"Der er rimelig stor tilfredshed med den vejledning, som praktikanterne har fået fra praktiklærere"*
- *"Studerende synes ikke de kan bruge studieaktivitetsmodellen i praktikken (0 har svaret 1 på en skala fra 1-6 hvor 1 er bedst)"*

I forhold til økonomien i praktikken og praksiskobling i læreruddannelsen er følgende citat, fra en studerende, meget sigende: *"Læreren (i et praksiskoblingsprojekt, red.) ville vide hvem, der havde bedt os om at kontakte hende, for den tid hun skulle bruge på os i praksiskobling, ville hun ikke få penge for"*

Delkonklusion

Intentionen om 'mere folkeskole ind i læreruddannelsen' er efter første år med den nye læreruddannelse blevet misfortolket og efter vores vurdering mere blevet til 'mere tilstedeværelse på folkeskole'. Når man ser på sammenhængen imellem aftaletekst, bekendtgørelse, KL-aftalen, partnerskabsaftalerne og uddannelsesplanerne, er der intet, som tyder på, at der er kommet flere krav, flere timer, mere sammenhæng eller større forståelse for praktikken i den nye læreruddannelse.

Dog skal det synliggøres, at denne evaluering kun forholder sig til selve praktikken, og ikke til andre former for praksisvirksomhed (praksiskobling), men kan blot konstatere, at målet med partnerskabsaftalerne blandt andet har været at øge netop anden praktikvirksomhed samt øge kvaliteten af selve faget praktik.

Det eneste som går igen hele vejen er kvalitetskravene, men alligevel er det nærmest umuligt at se, hvor og hvad professionshøjskolerne stiller som krav til praktikskolerne og kommunerne. Fra at professionshøjskolerne kunne stille krav lader det i stedet til, at de enkelte skoler selv bestemmer, hvordan de vil være praktikskole, og så godkender læreruddannelsen dem alle. Med afskaffelsen af praktikcirkulæret er kravene derfor blevet mindre til studerende i praktik. Med hensyn til læringsmålene, så behandles dette i kapitel 4.

Praktikken har ingen umiddelbar sammenhæng med målene i læreruddannelsen og slet ikke med undervisningsfagene. I stedet for først og fremmest at være lærerstuderende i praktikken, har man nu 'fuld tilstedeværelse' og skal agere lærer på fuld tid.

Den manglende forståelse og sammenhæng i praktikken bliver blandt andet skabt, eftersom partnerskabsaftalerne ikke sætter nogen nævneværdige rammer for praktikken. Opgaveomfang beskrives som overordnede fordelinger mellem kommune og professionshøjskole, hvorfor selve aktiviteterne og sammenhængen mellem uddannelse og praktikskole er efterladt til uddannelsesplanerne, som i vores undersøgelse slet ikke bliver brugt i praktikken. Praktikanter og praktiklærere kender ikke til uddannelsesplanerne.

Sammenlagt betyder alt dette, at partnerskabsaftaler og uddannelsesplaner ikke har nogen egentlig betydning for praktikken. Det er forholdet mellem praktikanterne og praktiklærere, som afgør, om de studerende får noget ud af praktikken. Resten af det virker forvirrende, ustruktureret og tilfældigt i de studerendes øjne. Studerende kender kompetencemålene, og ved at de skal til en prøve, men det er netop information, som eksisterer udenfor partnerskabsaftalerne og uddannelsesplanerne. Den væsentligste konklusion er, at ingen praktikanter kan føle sig sikre på noget i praktikken, udover at alle andre praktikanter nok har det på en helt anden måde end dem selv.

Kapitel 3 - Praktikeksamen

Dette afsnit ser nærmere på, hvordan idéen om praktikeksaminer er opstået, hvad de indeholder og hvilke konsekvenser praktikeksamen har for selve praktikken.

Aftaleteksten

I aftaleteksten omkring 'ny læreruddannelse' står, at der skal *"indføres karakter ved bedømmelsen af praktikken"*. Det er ikke specificeret, at karakteren skal gives på baggrund af eksamen/prøve.

Fra aftaleteksten: *"Praktikken skal fortsat være rygraden i uddannelsens progression, men der sker en skærpelse af kravene ved fastsættelse af tre kompetencemål for de tre praktik-niveauer."* Kompetencemålene danner grundlag for bedømmelsen af den studerende i praktik. Og skal samtidig bidrage til at skabe progression i den studerendes udvikling af læreridentitet.

Praktikken, progression i uddannelsen og kompetencemålene kædes altså sammen i aftaleteksten.

Bekendtgørelsen

I bekendtgørelsen indskrives, at hver af de tre praktikk-niveauer afsluttes med en prøve. Prøven bliver bedømt med karakter efter 7-trins-skalaen (§ 19). Der er altså ikke direkte sammenhæng mellem den politiske intention i aftaleteksten og indførelsen af prøve, som grundlag for bedømmelsen af den studerende i praktik. Det kunne lige såvel være praktiklærer som gennem systematisk observation og evaluering bedømte den studerende.

I bekendtgørelsens § 23 står, at studieordningens fællesdel skal indeholde beskrivelse af *"tilrettelæggelse af prøver i praktik på niveau I, II og III"*. I det følgende afsnit beskrives indholdet i studieordningens fællesdel og vurderes i forhold til de politiske intentioner i aftaleteksten.

I bekendtgørelsen (§ 19) og i studieordningens fællesdel (afsnit 26) står, at *"en praktiklærer, en underviser udpeget af professionshøjskolen samt en ekstern censor bedømmer ved ekstern prøve. Ved intern prøve er praktiklærer og underviser udpeget af professionshøjskolen bedømmere."*

Jævnfør behandlingen af praktiklærebegrebet i kapitel 4, er det helt udefinerbart, hvem en praktiklærer er. Hverken KL-aftalen, partnerskabsaftalerne eller uddannelsesplanerne nævner, hvilken praktiklærer, det er, der skal være tilstede ved praktikeksamen.

Lokalt niveau

Den politiske intention om sammenhæng mellem indhold i praktikken og bedømmelsesgrundlag ved karaktergivning sikres ikke, når definitionen af en praktiklærer kan rumme andre, end den lærer de studerende har fulgt under praktikken. Eksempelvis er kun 53 % af de studerende på Professionshøjskolen Metropol blevet eksamineret af den praktiklærer, de har fulgt under praktikken. 74 % af eksaminatorerne fra praktikskolerne angiver, at de har eksamineret de studerende, de har haft i praktik. Der er udtalt enighed blandt eksaminatorerne fra praktikskolerne om, at prøven giver et godt grundlag for at bedømme de studerendes kompetencer i praktikfaget. Men også at der ikke nødvendigvis er sammenhæng mellem et godt prøveresultat og en god indsats i praktikken. For eksempel kan en studerende *"have klaret sig rigtig godt i praktikken, men mindre godt til prøven."*

Dette understøttes yderligere af følgende formulering fra studieordningens fællesdel: *"Ved prøven skal den studerende formulere undersøgelsesspørgsmål og fremlægge en synopsis på maks. 5 normalsider, der sammen med det medbragte materiale (eller som en praktisk demonstration) illustrerer den studerendes arbejde med udvalgte videns- og færdighedsmål inden for praktikkens kompetencemål. Det medbragte materiale er alene*

grundlag for prøven og indgår ikke i bedømmelsen. Synopsen derimod indgår i bedømmelsen."

Dette afsnit understreger tydeligt, at det ikke er praktikken - "det medbragte materiale" - der er grundlaget for prøven - men det teoretiske (synopsis). Dette understøttes yderligere af praktiklæreres udsagn om, at de gerne vil give en kvalitativ feedback til praktikanterne inden selve prøven:

"Flere giver udtryk for, at der skal skelnes mellem evalueringen af den studerende som praktikant, og den studerendes evner til prøven, som i højere grad er evnen til at evaluere og reflektere over sin praktik (for eksempel at en studerende kan have klaret sig rigtig godt i praktikken, men mindre godt til prøven – hvad er det, de får en karakter for?" (uddrag fra en praktikevaluering af praktiklærere)).

Økonomi

Professionshøjskolernes rektorer har flere gange udtalt, at praktikprøven optager en stor del af praktikskolernes refusionstaxameter.

I partnerskabsaftalerne er der én væsentlig forskel i tilrettelæggelsen af praktikprøverne. Det er forskelligt, om man har valgt at professionshøjskolen afholder udgiften til prøven, eller om man har beskrevet af udgifterne skal afholdes inden for refusionstaxameteret.

Professionshøjskolen Metropol dækker udgifter til egen underviser og ekstern censor.

Derudover er det i Professionshøjskole Metropols tilfælde professionshøjskolens ansvar at forestå *"Planlægning og gennemførelse af prøver i forbindelse med de tre praktikperioder"*.

På Professionshøjskole Nordjylland er ansvarsfordelingen en anden. På Professionshøjskole Nordjylland gælder samme fordeling af aflønning af eksaminatorer som på Professionshøjskole Metropol. Men på Professionshøjskole Nordjylland er *"Praktikskolerne ansvarlige for planlægningen og gennemførelsen af prøverne i forbindelse med de tre praktikperioder. Udgiften hertil afholdes via refusionstaxameteret."* Dette skaber stor ulighed i finansieringen af øvrige aktiviteter i praktik, såsom undervisningstimer, observation, vejledning og evaluering.

Generelt er det et problem, at finansieringen til praktikken følger den tidligere finansieringsmetode af praktik, da praktikken tidligere indeholdt langt færre opgaver for skolerne, mens de nu eksempelvis også skal afholde prøver. Dette betyder konkret, at der er færre penge til decideret praktikudførelse (vejledning, timer, med mere).

Praktikeksamen er hermed en af hovedårsagen til, at praktikken i dag er underfinansieret.

Placering af intern/ekstern afprøvning

For at understrege kompleksiteten i tilrettelæggelsen af den nyindførte praktikprøve, fremhæver vi følgende eksempel fra studieordningens fællesdel.

I studieordningens fællesdel står, at *"Den enkelte professionshøjskole kan selv afgøre, hvilket praktikniveau der prøves ved intern prøve, og hvilke der prøves ved ekstern prøve."* Imidlertid tillader bekendtgørelsen ikke denne valgfrihed.

Fra bekendtgørelsen

§ 19 stk.

2. To af prøverne er eksterne prøver og bedømmes af en praktiklærer, en underviser udpeget af professionshøjskolen og en ekstern censor.

Stk. 3. En af prøverne er intern og bedømmes af en praktiklærer og en underviser udpeget af professionshøjskolen.

§ 32 stk. 2. Prøve i praktik på niveau III aflægges efter reglerne i § 19, stk. 2.

Da § 19 stk. 2 omhandler prøver med ekstern censur og § 19, stk. 3 omhandler intern censur betyder det, at den tredje praktikprøve skal afholdes med ekstern censur. Det vil sige at professionshøjskolerne ikke har hele den valgfrihed, som beskrives i studieordningens

fællesdel – reelt kan de kun vælge mellem at placere den interne prøve på 1. eller 2. praktkniveau.

Oplevelser fra virkeligheden

Interviews med studerende viser, at eksamen fjerner fokus fra indholdet i praktikken, og at eksamen er en stressfaktor. Studerende fortæller, at indholdet i praktikken er så fjernt fra prøvens bedømmelsesgrundlag, at "*man behøver ikke have været i praktik for at bestå praktikeksamen*", hvilket er paradoksalt, da bekendtgørelsen har krav om mødepligt i praktikken.

Skoler har frabedt sig at være praktikskoler på grund af besværet med eksamen. Professionshøjskolerne har svært ved at sige nej til skoler, da der ikke er nok praktikskoler (se mere i kapitel 4 om godkendelse af praktikskoler).

Ifølge Danmarks Lærerforening mener en stor del af praktiklærerne, at praktikprøven fjerner fokus fra praktikkens indhold.

Delkonklusion

Praktikken skal være rygraden i læreruddannelsen og er på den ny læreruddannelse det eneste progressionsbærende fag. Intentionen om at hæve kvaliteten i praktikken ved at give karakterer for den, er tilfældigvis blevet til afsluttende prøver.

Under praktikken er de studerendes, og i nogen grad praktiklærernes, fokus flyttet fra selve indholdet i praktikken til prøven. Men prøven antager form som en teoretisk-didaktisk eksamen. Derfor kan praktikken ikke være rygraden i uddannelsens progression, når praktikkens indhold er forsvundet fra målene med prøverne. Desuden optager praktikprøven en stor del af refusionstaxameteret – og fjerner dermed ressourcer fra 'selve' praktikken.

Generelt er fokus fjernet fra de studerendes oplevelse af praktikken og lærerrollen til at handle om videns- og færdighedsmål og praktikprøvens eksamination i disse. Indførelsen af eksaminer - i stedet for andre evalueringsformer- i praktikken har ikke hævet kvaliteten af praktikken, men i stedet fjernet fokus fra den. Eksaminerne er unødvendige, resursekrævende elementer uden praksisrelevans.

Kapitel 4 – Anden evaluering

I følgende kapitel undersøges det i første afsnit, hvad der definerer en praktislærer samt, hvilken uddannelse de har. Derefter følger et afsnit, hvor det undersøges, hvordan godkendelsen af praktikskolerne foregår, og om der findes fælles standarder for praktikskolerne. I sidste afsnit af kapitlet ses det nærmere på mål og indhold for de studerende i praktikken, og om mål og indhold stemmer overens med det antal ECTS-point praktikken er tildelt.

Praktislærere

I dette afsnit ser vi på, hvad der definerer en praktislærer i de lærerstuderendes praktik. - Og om der er krav til en praktislærers uddannelse? Ifølge hovedorganisationen FTFs tal for uddannede praktikvejledere på læreruddannelsen var der i 2011 517 uddannede vejledere og et reelt behov for 12.608 vejledere, hvilket giver en ubalance på -12.091 praktislærere, svarende til at kun cirka 5 % af alle praktislærere var praktislæreruddannede¹.

Aftaleteksten

I aftaleteksten står der, at det er et mål, at alle praktikskoler har mindst én uddannet praktislærer inden udgangen af 2014: *"Uddannelsesministeren følger op i forhold til kommunernes anvendelse af de midler, som de har fået til at uddanne praktislærere på skoler, der har lærerstuderende i praktik. Målet er, at alle praktikskoler har mindst én uddannet praktislærer inden udgangen af 2014."* (Aftaletekst:5).

I Professionshøjskolen Metropols evaluering af praktikken fra 2014 fremgår det, at *"På 64 % [...] af skolerne har ingen af de lærere, der var praktislærere, en praktislæreruddannelse. På 28 % [...] have én af praktislærerne en praktislæreruddannelse. Endelig er der på to forskellige skoler henholdsvis 2 og 4 praktislærere, der havde praktislæreruddannelsen"*.

Dette er altså et eksempel fra en af professionshøjskolerne på, hvordan der er meget langt fra, at 64 % af de skoler, der benyttes som praktikskoler, ikke har nogen uddannede praktislærere til aftaletekstens mål om, at der ved udgangen af 2014 bør være én uddannet praktislærer på alle skoler – og dette er vel og mærke et mindstemål.

Samarbejdsaftalen

I 'Aftale om samarbejde mellem professionshøjskoler og kommuner om praktik i læreruddannelsen' står der, at partnerskabsaftalerne kan indeholde en plan for kompetenceudvikling af praktislærere.

Der er altså ikke noget krav om, at det skal være en del af partnerskabsaftalerne, at det er planlagt, hvordan man sørger for, at de lærere, der fungerer som praktislærere for de studerende, kompetenceudvikles til dette job.

Ifølge samarbejdsaftalen skal dette ellers understøtte ovenstående målsætning om mindst én uddannet praktislærer pr. skole, samt for at leve op til kravet om at bruge de penge (4,2 mio. kr./år siden 2005), der hvert år gives til kompetenceudvikling af praktislærerne.

Når kravet til uddannelse af praktislærere er så tydeligt og der gives et fast beløb til kommunerne hvert år til dette, kan det synes mærkværdigt, at det ikke er et krav, at kompetenceudviklingen af praktislærerne skal indskrives i partnerskabsaftalerne, for i praksis er 'kan' blevet til 'sjældent'.

¹ http://www.ftf.dk/fileadmin/Billedbase/Uddannelse/Behov_for_flere_uddannede_praktikvejledere.pdf

Partnerskabsaftalerne

Partnerskabsaftalerne behandler praktiklærerbegrebet meget forskelligt. I forlængelse af ovenstående er der ingen ensretning forhold til, om der skal ligge en plan for kompetenceudvikling af praktiklærere. Kun i tre ud af seks partnerskabsaftaler er det indskrevet, hvordan man vil uddanne praktiklærere

- *"Kommunen forpligter sig til løbende at planlægge og gennemføre uddannelse af praktiklærere"* (Professionshøjskole Sjælland)
- *"Kommunen forpligter sig til løbende at planlægge og gennemføre uddannelse af praktiklærere"* (Professionshøjskole Lillebælt)
- *"Hvis dette ikke er tilfældet udarbejder kommunen/skolen en plan for kompetenceudvikling af praktikskolens lærere"* (Professionshøjskole Nordjylland)

Ellers drejer kravene til praktiklærernes uddannelse sig udelukkende om, at praktiklærerne skal kunne honorere kravet til vejledning og bedømmelse i læreruddannelsen – men ikke hvad dette indebærer. I resten af læreruddannelsen er der klare formelle krav til undervisere og censorers kompetencer og uddannelse (kandidat og lektorgrad). I praktikken er der end ikke krav om den formelle diplomuddannelse til praktiklærer, som sikring af kvaliteten i vejledning og bedømmelse af studerende i praktik.

Derudover stilles der meget forskellige krav til, om der faktisk skal være uddannede praktiklærere på praktikskolerne. Kun i de samme tre partnerskabsaftaler er det beskrevet, at der skal være uddannede praktiklærere på praktikskolerne. Disse krav varierer meget fra at: *"Kommunen sikrer, at der på alle skoler, hvor der kommer studerende i praktik, er uddannede praktiklærere"* (Professionshøjskole Nordjylland) over, at *"der tilbydes de studerende mindst én praktiklærer på skolen har gennemført en praktiklæreruddannelse"* (Professionshøjskole Lillebælt) til, at der skal være *"mindst én praktiklærer med praktiklæreruddannelsen eller tilsvarende kompetencer"* (Professionshøjskole Sjælland). Altså varierer det fra, at der skal være flere uddannede praktiklærere til, at der skal være mindst én uddannet praktiklærer, hvor uddannelsen til dette ikke nødvendigvis er en praktiklæreruddannelse.

Det er meget forskelligt, hvordan det defineres, hvad en praktiklærer har af uddannelse.

Følgende er de definitioner der findes i partnerskabsaftalerne

- *"For eksempel ved at have deltaget i professionshøjskolernes praktiklæreruddannelse eller praktikkurser"* (Professionshøjskole Capital og Professionshøjskole Metropol)
- *"Med praktiklæreruddannelsen eller tilsvarende kompetencer"* (Professionshøjskole Sjælland)
- *"Der tilbydes de studerende mindst en praktiklærer på skolen har gennemført en praktiklæreruddannelse"* (Professionshøjskole Lillebælt)
- *"Praktiklærerne efteruddannes, så de kan honorere kravet til vejledning og bedømmelse i læreruddannelsen LU13 – for eksempel ved at deltage i professionshøjskolens praktikkurser"* (Professionshøjskole Sydjylland)

Det er altså kun Professionshøjskole Lillebælt, der rent faktisk kræver, at en praktiklærers uddannelse er en praktiklæreruddannelse. Resten af partnerskabsaftalerne indeholder ingen specifikke krav, men blot vage formuleringer som *"for eksempel"* og *"eller tilsvarende kompetencer"* – eller slet ingen krav. På alle andre skoler end dem der er tilknyttet Professionshøjskole Lillebælt, står det altså hen i det uvisse, hvad en praktiklærer egentlig har af uddannelse.

Slutteligt er der ingen af partnerskabsaftalerne, der stiller krav til, at de studerende skal være i praktik hos en uddannet praktiklærer. Der er altså absolut ingen krav til, at man som studerende kan være sikker på, at man følges og vejledes af en lærer, der er uddannet på den ene eller den anden måde.

Oplevelser fra virkeligheden

I praktikken føler de studerende generelt, at de står meget alene. Vejledningen med praktiklæreren er meget forskellig fra lærer til lærer, og de studerende giver udtryk for, at de kan mærke, at praktiklærerne ikke er praktiklæreruddannede.

Godkendelse af praktikskoler

I dette afsnit vil vi undersøge, hvor den egentlige godkendelse af praktikskolerne sker, og om der findes fælles krav eller standarder for denne godkendelse.

Aftaleteksten

Ifølge aftaleteksten "*skal professionshøjskolerne kunne stille kvalitetskrav til praktikskolerne i form af konkrete kvalitetskriterier som forudsætning for at kunne indgå i et praktiksamarbejde med en læreruddannelse*" (aftaletekst 5).

Det vil altså sige, at der skal foreligge kvalitetskrav, som praktikskolerne skal opfylde før, skolen overhovedet kan indgå i et praksissamarbejde med læreruddannelsen. Men det er ikke specificeret, hvad disse kvalitetskrav er eller hvem, der godkender kravene.

Bekendtgørelsen og KL-aftalen

I bekendtgørelsen står der, at det er professionshøjskolen, der godkender praktikskoler på grundlag af kvalitetskrav, som professionshøjskolen har udarbejdet. Endvidere står der, at der i studieordningens institutionsdel skal indskrives krav til godkendelse af praktikskoler.

Hver enkelt professionshøjskole skal altså nedskrive kvalitetskrav til praktikskolerne, samt godkende praktikskolerne på baggrund af disse.

I 'Lov om erhvervsakademiuddannelser og professionsbacheloruddannelser § 26' står der, at kommunerne er forpligtede til at stille egnede praktikskoler til rådighed.

I KL-aftalen står der, at det er professionshøjskolerne, der godkender skolerne på baggrund af kvalitetskrav, som professionshøjskolerne har udarbejdet i samarbejde med kommunerne. Derudover er det nu indskrevet, at kvalitetskravene udarbejdes inden for den økonomiske ramme

"[...] på grundlag af kvalitetskrav, som professionshøjskolen udarbejder i dialog med de kommuner, der indgår i praktiksamarbejdet. Kvalitetskravene udarbejdes i overensstemmelse med kompetencemålene for praktikken samt inden for den økonomiske ramme for professionshøjskolerens godtgørelse af praktikskolerens samlede udgifter til praktikvirksomhed."

Slutteligt står der skrevet, at det er kommunerne, der alene beslutter, hvilke folkeskoler der kan fungere som praktikskoler.

Fra at kvalitetskravene var et grundlag for overhovedet at kunne indgå i et samarbejde med professionshøjskolerne, er det gennem KL-aftalen blevet til et økonomisk spørgsmål og til en aftale, som skabes i dialog om kravene. Der lægges dog stadig op til, at det skal skrives ind i partnerskabsaftalerne.

Partnerskabsaftaler

I partnerskabsaftalerne er det meget forskelligt, om der står noget om godkendelse af praktikskoler. I tre af dem står der ikke noget. I de resterende er det forskelligt om der står, hvad kommunen står for og/eller, hvad professionshøjskolen er ansvarlig for i forbindelse med godkendelsen.

I studieordningens institutionsdel burde der, som skrevet i bekendtgørelsen, stå indskrevet krav til godkendelse af praktikskoler – det gør der ikke. Mange professionshøjskoler har

udarbejdet et papir med krav til godkendelse af praktikskoler. Se mere om indhold i disse på næste side.

Det er vores klare opfattelse, at praktikskolerne bruges uden, at uddannelsesplanerne er godkendte. Og hvis uddannelsesplanerne er godkendte, så er det ikke på baggrund af kvalitetskrav.

Der ligger et klart dilemma for professionshøjskolerne. De er nødsaget til at skaffe så mange praktikpladser som muligt for at have nok til alle deres studerende. Derfor er de tvunget til at gå på kompromis med kvalitetskravene, hvis ikke kommuner eller skoler kan overholde dem. Kommunerne har intet incitament til at indgå i partnerskaber med stærke krav til praktikken, da økonomien er fastlagt på forhånd og kun rækker til meget få opgaver og aktiviteter. Derudover giver L409 den enkelte skoleleder udvidet ledelsesret over opgavefordeling på skolerne. Kommunerne virker ikke interesserede i at lægge faste krav om timer eller opgaver ned over skolelederne.

Indhold i kvalitetskrav

Vi har gennemset partnerskabsaftalerne for krav til praktikskolerne samt brugt de 'løse' praktikkrav som flere professionshøjskoler har lavet sideløbende med de andre aftaler. Her følger en gennemgang af nogle af de krav (ofte dog kun formuleret som forslag eller forventninger), som sættes (krav som er gentagelser af bekendtgørelsen er ikke medtaget)

- *"At studerende kun kommer i praktik hos praktiklærere med svarende linjefag"*
- *"Krav om tidsplan for forløbet, skema med timer og opgaver til de studerende (ingen krav om hvor mange timer eller hvilke aktiviteter)"*
- *"Skolerne skal formulere forventninger til praktiklærerens kompetencer"*
- *"Praktiklæreren skal vejlede den studerende"*
- *"Skolelederen skal sikre at alle praktiklærere er ordentligt informeret"*
- *"Alle praktiklærere har taget en praktiklæreruddannelse eller lignende (kun Professionshøjskole Nordjylland)"*
- *"Studerende får en introduktion på skolen"*
- *"At der foretages midtvejsevalueringer"*
- *"Skolen stiller krav til praktikanterne"*

På Professionshøjskole VIA har man også lavet et særskilt notat med kvalitetskrav. Denne er et eksempel på, hvordan vi mener, at man skaber gode krav og rammer. Vi ved dog stadig ikke, hvor meget selve notatet bliver brugt, da det ikke nævnes i partnerskabsaftaler eller uddannelsesplaner. Her er et uddrag fra Professionshøjskole VIAs kvalitetskrav

- *"Praktiklærerne forventes at give de studerende indblik i årsplaner og undervisningsplaner"*
- *"Der skal både være mulighed for, at den studerende kan observere praktiklærere undervise, og at den studerende selv står for undervisningen"*
- *"Skolen stiller sig til rådighed for andre former for praksistilknytning end praktik"*
- *"I forbindelse med praktik, men også i andre former for samarbejde, kan skolen give de studerende mulighed for at få indblik i skolens indsatsområder og udviklingsarbejder"*
- *"Studerende skal løbende gennem hele studiet have mulighed for at indsamle datamateriale på praktikskolerne (empiri)"*
- *"Kun lærere med linjefag eller tilsvarende kompetencer i undervisningsfaget kan have studerende i praktik"*
- *"Skolen organiserer de studerendes praktik, så arbejdsbyrden svaret til 37 arbejdstimer pr. uge. De studerende arbejder 25- 30 timer pr. uge på praktikskolen med forberedelse, gennemførelse og evaluering af undervisning. Desuden deltager de studerende i vejledning, teammøder, pædagogisk rådsmøder, gårdvagter, skole/hjem samarbejde, m. m. ifølge skolens uddannelsesplan. At være i praktik er fuldtidsarbejde for de studerende"*
- *"Som udgangspunkt skal den studerende have minimum 1 vejledningstime om ugen og minimum 12 undervisningslektioner med mindre andet er aftalt med læreruddannelsens praktikleder"*

- *"En primær praktislærer tilknyttes den studerende med henblik på progression i praktikken og vejledning omkring opfyldelse af praktikken kompetencemål"*
- *"Den studerende skal have mulighed for tidlig kontakt til den primære praktislærer. Kontakten mellem skolen og den studerende formidles på baggrund af de studerende forventningsbreve til skolerne. Umiddelbart efter at skolen har modtaget forventningsbrevet indkaldes de studerende til møde på praktikskolerne"*
- *"Skolerne stiller praktislærere til rådighed for praktikprøven i henhold til bekendtgørelsen. Praktikprøven foregår på læreruddannelsen Silkeborg og organiseres som prøveforløb én eller to hele dage"*
- *"Skolen udarbejder, jævnfør bekendtgørelsens krav om kvalitet i praktikken, en plan for uddannelse af praktislærere for at fremme kvaliteten af de studerendes praktik"*
- *"Skolens leder/ praktikkoordinator deltager i mindst to årlige møder med læreruddannelsen"*

Mål og indhold i praktikken

I dette afsnit ser vi på mål og indhold i praktikken. Det undersøges om mål og indhold for praktikken stemmer overens, og om længden på praktikken er tilstrækkelig til at nå de satte beskrivelser og mål. Praktikken på ny læreruddannelse fylder 30 ECTS-point fordelt på tre praktikperioder. På læreruddannelsen '07 fyldte praktikken 36 ECTS-point, som var fordelt over fire perioder. Foruden den kortere praktikperiode jævnfør ECTS-pointene, er selve praktikken også blevet yderligere forkortet grundet tiden til praktikeksaminerne. Dette betyder, at man er gået fra 24 ugers praktik på læreruddannelse '07 til 18 uger på ny læreruddannelse.

Aftaleteksten

Ifølge aftaleteksten skal praktikken *"fortsat være ryggraden i uddannelsens progression, men der sker en skærpelse af kravene ved fastsættelse af tre kompetencemål for de tre praktikkiveauer."*

I praktikken er det altså nu kompetencemålene for de enkelte praktikperioder, der bliver målet med praktikken – selvom det anerkendes at praktikken skal være ryggraden for hele læreruddannelsens progression.

Bekendtgørelsen

I bekendtgørelsen står der, at *"Den studerende skal have praktik i de valgte undervisningsfag."*, at *"der sker en uddannelsesmæssig progression i overensstemmelse med kompetencemålene på niveau I, II og III"*, samt at *"Praktikken skal forberedes, gennemføres og efterbehandles i samarbejde med undervisningsfagene og lærernes grundfaglighed."*

I bekendtgørelsen lægges der altså vægt på, at det både er i undervisningsfagene og lærernes grundfaglighed, man er i praktik – det er begge fag, som skal tage del i at forberede, gennemføre og efterbehandle de studerendes praktik. De studerende skal dermed i praktik i deres undervisningsfag, men den uddannelsesmæssige progression i kompetencemålene på de tre niveauer omhandler udelukkende lærernes grundfaglighed og ikke undervisningsfagene.

Partnerskabsaftalerne

Der er kun i tre af partnerskabsaftalerne indskrevet, at de studerende skal have et skema, hvor deres undervisningsfag indgår (Professionshøjskole Capital, Professionshøjskole Metropol og Professionshøjskole Sydjylland). Alle andre partnerskabsaftaler har fokus på kompetencemålene, og hvordan disse nås i praktikken. Altså forsvinder fokus på undervisningsfagene, og praktikken kommer derfor til at handle om at nå nogle målbeskrivelser, der udelukkende indeholder lærernes grundfaglighed.

Oplevelser fra virkeligheden

De studerende giver udtryk for, at der ikke er nogen kobling til undervisningsfagene. Flere studerende ved slet ikke, hvad fagdidaktik er, og hvad de skal bruge undervisningsfagene til i praktikken. Det hele handler om lærerollen, og de mål som er sat – som er mål for lærernes grundfaglighed. De studerende giver ligeledes udtryk for, at der ikke er nogen kobling til undervisningsfaget, men at: *“vi prøver at huske, hvad underviseren har sagt, og ser om vi kan bruge noget”*. De studerende oplever altså, at deres undervisningsfag skal indgå aktivt i praktikken for, at det er muligt at undervise i deres undervisningsfag – og de studerende står altså nu meget alene med at prøve at implementere dette. Der mangler dels tid i praktikken til at kunne arbejde mere med undervisningsfaget, ligesom målene for praktikken er divergerende for at kunne inkorporere undervisningsfagene.

Delkonklusion

Der ses ingen ensretning i forhold til, hvad en praktiklærer er – altså hvilke krav, der stilles til deres uddannelse. Der er altså absolut ingen krav til, at man som studerende kan være sikker på, at man følges og vejledes af en lærer, der er uddannet på den ene eller den anden måde. Der er krav om uddannelse af flere praktiklærere samt om, at alle skoler med lærerstuderende i praktik har mindst én uddannet ved udgangen af 2014 – men disse krav ses ikke indarbejdet i partnerskabsaftalerne, eksempelvis som en plan for kompetenceudvikling.

Godkendelsen af praktikskolerne er ikke gennemskuelig. Det er svært at gennemskue, hvad kvalitetskravene til skolerne egentlig er. Derudover er det uigennemskueligt, hvem der i sidste ende godkender skolerne. Om det er professionshøjskolerne - eventuelt på baggrund af godkendte uddannelsesplaner - eller blot idet de udvælges til opgaven - eller om det i virkeligheden er kommunerne på baggrund af økonomi og kommunernes påvirkning af kvalitetskravene. Heri fremstår dilemmaet om professionshøjskolernes store behov for praktikpladser mod kommunernes manglende incitament for at stille store krav til deres skoler.

Kvalitetskravene til praktikskolerne er det eneste, der er gennemgående hele vejen fra aftaletekst til bekendtgørelse og partnerskabsaftaler. På trods af dette lader det ikke til, at de har betydning for udvælgelse og godkendelse af praktikskolerne. Det ses endvidere, at kvalitetskravene er ikkeeksisterende og at de, når de eksisterer, er mangelfulde med indhold, som ikke reelt er formuleret som krav men nærmere forslag.

Det ser ud til, at bekendtgørelsens mål om, at praktikken skal foregå i samarbejde med både undervisningsfagene og lærernes grundfaglighed ikke bliver overholdt. Hverken partnerskabsaftalerne eller de studerendes oplevelser tyder på, at de studerendes undervisningsfag inddrages tilstrækkeligt – på trods af, at de studerende måske underviser i deres undervisningsfag og selv forsøger at inddrage viden. Det er kompetencemålene man er i praktik i, og undervisningsfagene er ikke indskrevet i dem. Praktikken bliver altså en praktik i lærernes grundfaglighed – kun én del af det at uddanne sig til lærer. Dette stemmer dårligt overens med aftaletekstens mål om, at praktikken skal være rygraden i uddannelsens progression – for læreruddannelsen består jo netop af både lærernes grundfaglighed og af undervisningsfag. Det viser sig desværre, at der i virkeligheden ikke er tid til begge dele i praktikken. Tiden til praktik er for begrænset i forhold til alle de ønsker, man har. Der er kun 30 ECTS-point til de tre praktikperioder. Hvis praktikken fortsat skal være læreruddannelsens rygrad for progression, som det fremgår af aftaleteksten, må praktikken tildeles flere ECTS-point. Således vil der blive mulighed for at inddrage både undervisningsfag og lærernes grundfaglighed, så de studerende kan udvikles som hele lærere.

Kapitel 5 konklusion

I denne rapport har vi undersøgt og diskuteret de største og væsentligste ændringer af praktikken i den ny læreruddannelse. Med rapportens faste struktur har vi tydeliggjort, at intentionerne med praktikken og praksiskobling i den nye læreruddannelse langt fra er blevet indfriet. Studerende på læreruddannelsen har ikke fået mere praktik, bedre praktik eller bedre praksiskobling til læreruddannelsen. Det som rapporten konkluderer, er, at praktikken er blevet forskellig for alle lærerstuderende – ingen har samme indhold, krav eller muligheder igennem de tre praktikperioder.

Gennem indføring af uddannelsesplaner og partnerskabsaftaler - decentralisering af ansvar for indhold i praktikken - er kommunernes ansvar indflydelse på rammerne om praktikken steget, og i rapportens ses det, at professionshøjskolerne har fået mindre indflydelse på, hvad der sker i praktikken. Dette har måske været intentionen fra nogens side, men resultatet er, at praktikerne i læreruddannelsen er blevet mere løsrevet fra selve uddannelsen. Selve målene for praktikken og det, som der eksamineres i, har ikke meget med indholdet i praktikperioden at gøre. Det er et teoretisk arbejde, som foregår ved siden af praktikken.

Det skal dog nævnes, at mange studerende har haft gode oplevelser i praktikken. Arbejdsgruppen, der har udarbejdet rapporten, har kun fundet frem til en væsentlig faktor for, at praktikken er god; en prakticlæreruddannet prakticlærer, som følger den studerende hele vejen. Desværre sker det sjældent – prakticlærerbegrebet er blevet udvandet i partnerskabsaftaler og uddannelsesplaner, og selv ministeriets mål om, at have én uddannet prakticlærer på hver skole er skandaløst uambitiøst. Kun lærere med den rette uddannelse kan vejlede, guide, observere og håndtere praktikanterne i deres udvikling mod fagets mål.

Kvalitetskravene, som uddannelsesstederne har retten til at stille, er blevet til selvstændige ønskelister og skabeloner til skolerne, som kan vælge og vrage mellem kravene. Incitamenterne til at indgå i partnerskaber, som er givende for begge parter er ikke tilstede. En væsentlig årsag i den forbindelse er økonomien – skolerne og kommunerne får ikke nok penge til at indgå aftaler med høje krav. Derudover har kommunerne heller ingen kvalitetskontrol, som uddannelsesaktør – de har ikke kompetencer og viden til at være ansvarlige for studerende. Studerende skal nu have fuld tilstedeværelse på skolerne og bruge deres tid på opgaver, som den enkelte skoleleder ønsker, fremfor opgaver, der er direkte relateret til praktikkens mål eller til studiets andre fag. Undervisningsfagene indgår ikke i praktikken, som det ellers også er beskrevet hele vejen igennem aftaletekst, bekendtgørelse med videre.

Forberedelsen til at blive lærer er et vigtigt element for alle lærerstuderende, men når indhold i praktikken og selve eksamenen ikke hænger sammen, er det tegn på strukturelle problemer i praktikken.

Rapporten peger på, at det er selve praktikeksaminerne, som er en stor del af problemet. De fylder for meget, både økonomisk og tidsmæssigt, og skævvrider fokus for den studerendes ophold i praktikken. Det er væsentlig at understrege, at aftaleteksten ikke beskrev noget om eksaminer efter praktikperioderne, men blot at der skal indføres karakterer. Denne forskel – og mange flere eksempler fra rapporten - viser at, praktikkens intentioner, indhold og form ændrer sig hele vejen ned igennem systemet.

Aftaleteksten beskriver, at praktikken skal være rygraden i læreruddannelsen. Denne rapport konkluderer, at det langt fra er tilfældet. Dette skyldes ikke blot startvanskeligheder i partnerskabsaftaler og uddannelsesplaner, men større strukturelle og økonomiske årsager. For at praktikken kan blive rygraden i uddannelse og skabe den ønskede sammenhæng og progression, har vi lavet anbefalinger til de relevante parter.

Kapitel 6 anbefalinger

Uddannelsesministeriet

Praktikken er ikke rygraden i læreruddannelsen i dag. En væsentlig årsag hertil er, at praktikken er det mest underbetalte element i hele uddannelsen. Der er blevet skåret 6 ECTS-point og samtidig er beløbet til praktik blevet skåret ned. Dette uden hensyn til, hvor dyre de nye praktikeksaminer er, de mange flere opgaver i praktikken eller at der også er kommet flere krav om praksiskobling udenfor praktikperioderne. Derudover er eksaminerne blevet det modsatte af intentionen – de gør den teoretisk og tager fokus fra selve praktikken.

Der er meget langt til aftaletekstens mål om, at der ved udgangen af 2014 bør være én uddannet praktiklærer på alle skoler, jævnfør rapportens afsnit om praktiklærere i kapitel 4. Det har stor betydning for studerende, da uddannede praktiklærere giver en langt bedre vejledning.

Hverken partnerskabsaftalerne eller de studerendes oplevelser tyder på, at de studerendes undervisningsfag inddrages tilstrækkeligt i praktikken – på trods af, at de studerende måske underviser i deres undervisningsfag og selv forsøger at inddrage viden. Det er kompetencemålene man er i praktik i, og undervisningsfagene er ikke indskrevet i dem.

Vi anbefaler derfor

- At afskaffe to af de tre praktikeksaminer, således at praktikfaget – på linje med alle andre fag i uddannelsen – afslutter modulerne med en modulevaluering (eksempelvis af praktiklæreren) og først går til prøve/eksamen efter alle moduler i det enkelte fag, altså efter sidste praktikperiode
- At uddannelsesministeren lever op til aftaleteksten: *”Uddannelsesministeren følger op i forhold til kommunernes anvendelse af de midler, som de har fået til at uddanne praktiklærere på skoler, der har lærerstuderende i praktik [...]”*
- At det skal være et krav, at alle folkeskolelærere med ansvar for praktikanter har gennemgået praktiklæreruddannelsen. På den måde sikres det faglige niveau og vejledningens kvalitet.
- At kompetencemålene for praktikken både indeholder mål for undervisningsfagene og lærernes grundfaglighed
- At hvis regeringen og ministeriet virkelig mener, at praktikken er rygraden i læreruddannelsen, så skal der afsættes markant flere penge til både selve praktikken og praksiskoblingsprojekter i resten af uddannelsen
- At ændre aftalen med KL, og i stedet lave en fælles aftale med både professionshøjskolerne og KL om praktikken i læreruddannelsen

Folketinget

Praktikken er ikke rygraden i læreruddannelsen i dag. En væsentlig årsag hertil er, at praktikken er det mest underbetalte element i hele uddannelsen. Der er blevet skåret 6 ECTS-point og samtidig er beløbet til praktik blevet skåret ned. Dette uden hensyn til, hvor dyre de nye praktikeksaminer er, de mange flere opgaver i praktikken eller at der også er kommet flere krav om praksiskobling udenfor praktikperioderne. Derudover er eksaminerne blevet det modsatte af intentionen – de gør den teoretisk og tager fokus fra selve praktikken.

Der er meget langt til aftaletekstens mål om, at der ved udgangen af 2014 bør være én uddannet praktiklærer på alle skoler, jævnfør rapportens afsnit om praktiklærere i kapitel 4. Det har stor betydning for studerende, da uddannede praktiklærere giver en langt bedre vejledning.

Hverken partnerskabsaftalerne eller de studerendes oplevelser tyder på, at de studerendes undervisningsfag inddrages tilstrækkeligt i praktikken – på trods af at de studerende måske underviser i deres undervisningsfag og selv forsøger at inddrage viden. Det er kompetencemålene, man er i praktik i, og undervisningsfagene er ikke indskrevet i dem.

Vi anbefaler derfor

- At indføre en ekstra praktikperiode, således lærerstuderende kommer i praktik hvert år og dermed vil få en markant stærkere kobling til alle fagene på læreruddannelsen og blive uddannelses rygrad. Optimalt set bør praktikken også få flere ECTS-point tilbage, således der vil blive mulighed for at inddrage både undervisningsfag og lærernes grundfaglighed
- At ændre bekendtgørelsen, så den følger intentionerne. Det kan blandt andet gøres ved at afskaffe de to af tre praktikeksamener, således at fokus i praktikken er på indhold i selve praktikken, fremfor en teoretisk eksamen efterfølgende
- At det skal være et krav om, at alle folkeskolelærere med ansvar for praktikanter har gennemgået praktiklæreruddannelsen. På den måde sikres det faglige niveau og vejledningens kvalitet
- At partierne afsætter flere midler til praktikken på finansloven, således det rent faktisk er muligt at gøre praktikken til rygraden i uddannelsen

KL

Ifølge aftaleteksten "*skal professionshøjskolerne kunne stille kvalitetskrav til praktikskolerne i form af konkrete kvalitetskriterier som forudsætning for at kunne indgå i et praktiksamarbejde med en læreruddannelse*", jævnfør kapitel 4, afsnittet om godkendelse af praktikskoler. KL-aftalen har betydet, at professionshøjskolerne har sværere ved at sætte kvalitetskrav og, at kommunerne i højere grad bestemmer over praktikken. Fra at partnerskabsaftalerne skulle bruges til at definere praksiskobling udenfor praktikken (og lade uddannelsesstederne selv definere praktikken), så har KL-aftalen resulteret i, at hverken praktik eller praksiskobling har nogen reelle bestemmelser, udover økonomiske.

Vi anbefaler derfor

- At partnerskabsaftalerne i højere grad skal bruges til at aftale praksiskoblingsprojekter, og at KL og kommunerne i mindre grad blander sig i udformningen af selve praktikken. Det bør være professionshøjskolerne, der gør dette - blandt andet ved at lade dem sætte kvalitetskrav
- At kvalitetskravene ikke forhandles med kommunerne på baggrund af økonomiske spørgsmål, men at kvalitetskravene er absolutte krav fra professionshøjskolerne, som skal overholdes
- At det defineres, hvad disse kvalitetskrav skal rumme, samt hvem der godkender de enkelte professionshøjskolars kvalitetskrav

Byråd og forvaltninger

Byrådene er kommunernes øverste myndighed og skal sætte de politiske rammer for kommunen som uddannelsessted. Der bliver ikke afsat nogen penge i kommunerne til at være uddannelsessted, men man bruger kun de penge, som kommer ind via KL-aftalen (de tidligere midler fra praktikcirkulæret). Som uddannelsesaktør bør kommunerne ligeledes have veluddannet personale til denne opgave, men desværre er alt for få lærere uddannet praktiklærere og kan derfor ikke varetage en ordentlig praktik. Kun cirka 5 % af alle praktiklærere var praktiklæreruddannede i 2011 og partnerskabsaftalerne stiller meget forskellige krav til, om der faktisk skal være uddannede praktiklærere.

I bekendtgørelsen står, at det er professionshøjskolen, der godkender praktikskoler på grundlag af kvalitetskrav, som professionshøjskolen har udarbejdet. Desværre bliver kvalitetskravene igennem KL-aftalen til et økonomisk spørgsmål og til en aftale om kravene, som skabes i dialog med professionshøjskolerne.

Vi anbefaler derfor

- At der i partnerskabsaftalerne skal indskrives en plan for kompetenceudvikling af praktiklærere
- At kvalitetskravene ikke forhandles med kommunerne på baggrund af økonomiske spørgsmål, men at kvalitetskravene er absolutte krav fra professionshøjskolerne, som skal overholdes
- At der i partnerskabsaftalerne indskrives, at det er et krav, at de skoler, der fungerer som praktikskoler, har nok uddannede praktiklærere til, at hver praktikgruppe kan få en uddannet praktiklærer
- At kommunerne tager deres rolle som uddannelsesaktør mere seriøst og afsætter penge hvert år til at lave praksiskoblingsprojekter med videre i samarbejde med professionshøjskolerne
- At byrådene nedsætter egne principper for, hvordan de vil være en uddannelsesaktør (se eventuelt brev fra Lærerstuderendes Landskreds til byrådene fra januar 2014)

Dekaner og uddannelsesdirektører

Kvalitetskravene forsvinder fra partnerskabsaftalerne og uddannelsesplanerne og kommunerne har fået alt for meget magt over praktikken. Institutionerne bør være ansvarlige hele vejen igennem den studerendes uddannelse. Ifølge aftaleteksten "*skal professionshøjskolerne kunne stille kvalitetskrav til praktikskolerne i form af konkrete kvalitetskriterier som forudsætning for at kunne indgå i et praktiksamarbejde med en læreruddannelse*", jævnfør kapitel 4, afsnittet om godkendelse af praktikskoler. Mange professionshøjskoler har noget der ligner kvalitetskrav i selvstændige dokumenter, men disse bliver ikke brugt nok i arbejdet med praktikken.

I partnerskabsaftalerne stilles der meget forskellige krav til, om der skal være uddannede praktiklærere på praktikskolerne, og faktisk var kun 5 % af praktiklærerne praktiklæreruddannet jævnfør kapitel 4, afsnittet om praktiklærere. De manglende krav går udover de studerende, og det bør altid være de studerende, som er i centrum for professionshøjskolernes arbejde.

Vi anbefaler derfor

- At professionshøjskolerne tydeligt indskriver deres kvalitetskrav til kommuner og skoler i partnerskabsaftalerne og uddannelsesplaner. Derudover bør kvalitetskravene være et sæt krav, som går igen i både studieordning (som bekendtgørelsen også beskriver det skal gøres)
- At der skal stilles kvalitetskrav til alle praktikskoler, som praktikskolerne skal opfylde før skolen kan indgå i et praksissamarbejde med læreruddannelsen. Derudover skal det være tydeligt, hvem der skal kunne godkende praktikskolerne
- At der i partnerskabsaftalerne skal indskrives en plan for kompetenceudvikling af praktiklærere
- At partnerskabsaftalerne indeholder opgaveomfang og ansvarsfordeling af selve praktikken og ikke blot af det overordnede samarbejde
- At bruge studerende mere i udviklingen og evalueringen af praktikken og de forskellige aftaler (skabelonerne) som udarbejdes

Uddannelsesledere og praktikledere

Ifølge aftaleteksten "*skal professionshøjskolerne kunne stille kvalitetskrav til praktikskolerne i form af konkrete kvalitetskriterier som forudsætning for at kunne indgå i et praktiksamarbejde med en læreruddannelse*", jævnfør kapitel 4, afsnittet om godkendelse af praktikskoler. I bekendtgørelsen står der, at disse kvalitetskrav skal indskrives i studieordningens institutionsdel - det gør de ikke.

Det er vores klare opfattelse, at praktikskolerne bruges uden, at uddannelsesplanerne er godkendte. Og hvis uddannelsesplanerne er godkendte, så er det ikke på baggrund af kvalitetskrav jævnfør kapitel 4, afsnittet om godkendelse af praktikskoler. Skolerne forstår

tydeligvis ikke deres egen rolle, eksempelvis når de kræver fuld tilstedeværelse på trods af mange studieopgaver samtidig med praktikken. Uddannelsesplanerne skal være langt mere specifikke, så studerende er sikret en god praktik.

Vi anbefaler derfor

- At der skal stilles kvalitetskrav til alle praktikskoler, som praktikskolerne skal opfylde før, skolen overhovedet kan indgå i et praksissamarbejde med læreruddannelsen. Samt at kvalitetskravene til praktikskolerne rent faktisk indskrives i studieordningen
- At alle praktikskoler skal være godkendte på baggrund af kvalitetskravene, før et samarbejde om de lærerstuderendes uddannelse kan begyndes
- At man ikke godkender uddannelsesplaner, som ikke overholder kvalitetskrav eller ikke er udfyldt korrekt. I stedet bør man gå i dialog med de skoler, som ikke selv er klar på at varetage praktikken
- At det er tydeligt, hvem der laver og godkender aftalerne fra de forskellige institutioner
- At studerende tydeligt kan se krav til praktik og praktikskoler
- At der indskrives klare mål for undervisningsfagenes praksistilknytning i studieordninger
- At man orienterer skoleledere med flere, om de mange opgaver praktikanter har under praktikken – og dermed pointere, at praktikanter ikke bør have fuld tilstedeværelse i praktikperioden
- At deres 'fuld tilstedeværelse' udskrives, så studerende også har tid til studieopgaver i praktikken
- At der indskrives, hvor mange timer studerende skal undervise i praktikken

Skoleledere

Opgaven som ansvarlig for praktikanter er ny for skolelederne. Foruden en ny opgave er selve praktikken også blevet ændret markant, hvilket kan gøre det sværere for skolelederne at forstå og arbejde med opgaven. Vi oplever, at skolelederne har et stort ønske om at gøre det godt, men ikke har værktøjer, viden og økonomi nok til at udføre opgaven – eksempelvis at praktikanter har mange studieopgaver i praktikken og ikke skal være lærer på fuld tid.

Vi anbefaler derfor:

- At man kun siger ja til at være praktikskole, hvis man har nok uddannede praktiklærere til opgaven
- At man beskriver den enkelte praktikskoles særegenhed i uddannelsesplaner
- At man presser kommunen for at få mulighed for at uddanne flere praktiklærere
- At skolerne ser praktikken, som mulighed for at tiltrække gode kommende medarbejdere, men også opfatter sig selv som en væsentlig part i at uddanne fremtidens lærere, og påvirke dette bedste muligt
- At man dropper 'fuld tilstedeværelse' og lignende betegnelser og krav for praktikanter. Som praktikanter er vi studerende og har mange opgaver under praktikopholdet, som ikke er relateret til lærerrollen

Danmarks Lærerforening

Praktiklærebegrebet er desværre ved at blive udvandet. Hvornår er man praktiklærer? Når man bliver udpeget til at varetage praktik eller når man har en praktiklæreruddannelse? Vi har oplevet at mange praktiklærere ikke ved nok om praktikken og ikke kender til uddannelsesplaner, indhold eller prøver.

Vi anbefaler derfor:

- At Danmarks Lærerforening arbejder på at få indført flere krav om, at praktiklærere har ret til praktiklæreruddannelse
- At Danmarks Lærerforening aktivt går ind i kommuner og uddannelsesstedernes udarbejdelse af partnerskabsaftaler og uddannelsesplaner